

MAGYAR HÁZ

Dokumentum-összeállítás

Még bizonyára több száz évnek kell eltelnie, amíg a magyar politikai elit fölismeri, hogy irodalommal, festésszettel, zenével, meg mindenféle más művészetekkel nem lehet úgy bánni, mintha mindez valójában mégiscsak a politika tárgya lenne, netán eszköze. És akkor a magyar diplomáciának még legalább száz évre lesz szüksége, amíg nagy kínok és keservek közepette rájön, hogy a művészetek nem a külpolitika szükség szerint előrángatható reprezentációs tárgyai. S ha már mindezen a megrázkódtató fölismerésen is túl vagyunk, akkor tán a magyar kultúradiplomácia is ráébred arra, hogy miként lehet a magyar kultúrát a leghatékonyabban képviselni.

Keserű tapasztalatok alapján mondhatom, hogy jobbra azok nem értik, akiknek hivatásuk lenne érteni. Néha még azt sem nagyon sejtik, hogy mit nem értenek; arra panaszkodnak, hogy a világ nem érti meg őket, illetve megállás nélkül félreérti. Már attól is a bőr ég le a pofámról, amit egy tiszteletemre rendezett nagykövetségi fogadáson a délelőtti kellős közepén enni adnak. Fogpiszkáló végére szúrva, zsírtól csöpögő, langyos sült kolbászokat.

Ízléstelenség, naivitás, fontoskodás, zűrzavar, ignorancia. Átvettem már jelentős állami kitüntetést külföldön úgy, hogy hazám hivatalos képviselője a távolmaradásával tüntetett, és még csak ki sem mentette magát; ami engem ugyan nem zavart, legfeljebb az idegen állam főhivatalnokai

rángatták a fejüket, hogy hol marad a főméltóságú magyar. És ettem, csevegtem már úgy végig díszebédet a disznófejű magyar kultúratanácsos oldalán, hogy nemcsak nem volt hajlandó bemutatkozni, de egyetlen szóra se méltatta azokat a jelentősebbnél jelentősebb magyar alkotókat, akiknek a tiszteletére a díszebédet megrendezték. És akkor most arról a magyar konzulról részletesebben ne is beszéljünk, aki hónapokon át üldözött a nyálas modorával, s arról bizonykodott a telefonban, hogy mily hő vágya lenne személyesen is megismerkedhetni velem, aztán alig néhány év múltán a Stázi levéltárában akadt rá egy barátom arra az első szavától az utolsóig hazug jelentésre, amit a beszélgetésünkről készített. Senki ne vigasztalódjék azzal, hogy kizárólag az ancien régime történeteit mondanám. Vegyesen mondtam.

Biztosan vannak persze kivételek. Én még velük alig találkoztam. Igaz, nem is adtam még föl minden reményemet. S amíg el nem jön a világ, mely csupa kivételekből áll, elmondom, miként képezem.

Legyen férfi, nő, fiatal, idős, de mindenképpen lebilincselően szelíd és szerény ember lenne. A haja is lehetne bármilyen, de a lehető legdrágább samponokkal minden áldott napon megmosná. Hajának tövén nem lenne a festék lenöve, a blúzán át nem lehetne látni, hogy a melltartó pántja milyen gazdag hájba vág. Nem lenne korpás a válla, és a sötét öltönyéhez se fehér frottírozknit hordana. Miközben teli lenne a szája, nem beszél-

ne. Miközben beszélne, természetesen a szemembe nézne, s nem azt figyelné a hátam mögött, hogy kívül kéne még beszélnie. Fogorvoshoz járna, aki nemcsak pótolná, amit pótolni kell, hanem még a fogkövet is levakarná arról a két antik fogáról. Egyszóval figyelmes ember lenne, lenne érzéke a formákhoz, érzékeny lenne az illatokra. Tudná, hogy a kultúra olyan, mint egy végtelenül nagy mező, ahol nem a kívánságai szerint szökkennek szárba a füvek, és nyílnak vagy csukódnak be a virágok. Ahol a méheknek, a legyeknek, a lepkéknek, a szellőknek, sőt még a haragos viharoknak is megvan a maguk dolga, s ahol a siklók fejére sem kell föltétlenül senkinek rátipornia, hiszen nem morális ítélet vagy ízlés kérdése, hogy itt vannak ezen a világon, mint ahogy a csörgőkígyótól sem elvárható, hogy csobogjon. Azt majd a patak megteszi.

Azok a dokumentumok és azok az idézetek, amelyeket itt kronologikus rendben közlések, s amelyekhez semmiféle közvetlen kommentárt nem kívánok fűzni, természetesen nem erről az idillikus mezőről származnak, nem a vágyak birodalmából valók. S ha valaki elolvasásuk után se értené, hogy mi közöm lehet nekem vagy másoknak egy ilyen üggyhöz, akkor azt mondanám, hogy a demokrata bizony nemcsak arról ismerszik meg, hogy nem fél, hanem arról nem kevésbé, hogy akkor is beszél, ha nem kérdezik.

NÁDAS PÉTER

„Hogy ezt a pokoli zűrzavart nem kellene tovább hegyezni.”

Kurucz Gyula: Üldözők és üldözöttek (Hitel, 1990. 20.)

Evangelikus Akadémia
Tutzing
Dr. Susanne Heil tanulmányi vezető
1993. november 26.

Ingke Brodersen asszonynak
Rowohlt Berlin Könyvkiadó
FAX

Tisztelt Brodersen Asszony,
miként telefonon megbeszéltük, szeretném röviden tudósítani a berlini Magyar Házzal kapcsolatos tapasztalataimról.

Miután a genfi műfordító és irodalomkritikus, dr. Eva Haldimann röviddel a konferencia kezdete előtt lemondta a tutzingi Evangelikus Akadémia „Közép-európai Dialógusok – magyarok és németek” címmel megrendezett konferenciáján a részvételét, arra kértem Kurucz Gyula urat, a Magyar Ház igazgatóját, hogy ebben az ügyben adjon tanácsot nekem. Azt is megkérdeztem tőle, hogy nem helyettesítené-e ő maga Haldimann asszonyt, s nem lenne-e kész eljönni a tutzingi

konferenciára. Kurucz úr, aki különben tudott már az ülésről, azzal utasította el a részvételét, hogy a programot túlságosan egyoldalúnak találja. Ungváry Rudolf, Kertész Imre, Zsuzsanna Gahse és Dalos György személyében olyan szerzőket hívtam volna meg, akik Konrád Györgyhöz állnak közel, s ezáltal egy meghatározott irodalmi irányzatot és politikai pozíciót reprezentálnak. Így nem csupán egyoldalúan választottam, hanem olyan szerzőket hívtam meg, akik semmilyen módon nem kompetensek a magyarországi helyzetről tudósítani. Kertész Imre pusztán egyetlen témáról ír, Dalos György pedig igazságtalan kritikával árasztja el az országot. Kurucz Gyula ítéleteit idegenkedéssel fogadtam. Először is nem hiszem, hogy olyan különböző szerzőkről, mint Zsuzsanna Gahse, Dalos György és Kertész Imre, azt lehetne mondani, hogy homogén csoportot alkotnak, valamiféle Konrád-iskola pedig nem ismeretes előttem. Ezen felül nekem felettébb visszataszító az is, ha egy olyan szerzőnek, mint Kertész Imre, akinek a regényei a holocaustot dolgozzák fel, a szemére vetik, hogy csak egyetlen témája van.

Mivel a Magyar Ház Berlinben hivatalosan informál a magyar kultúráról és irodalomról, s a Rowohlt Kiadó számos kelet-európai szerzővel együttműködik, fontosnak tartom, hogy tájékoztassam Önt a Kurucz úrral folytatott beszélgetésünkről. A Közép-európai Dialógusok c. sorozat

a jövő évben lengyel szerzőkkel folytatódik. Nagyon örülnék, ha informálni tudnának lengyel szerzőikről. Feltehetően ismét sikerülhet a felolvasó körutat és a konferenciát társítani.

Baráti üdvözetem illesse Jung-Lindemann asszonyt is, aki ennek a konferenciának az előkészítésében szintén a segítségemre volt.

SUSANNE HEIL

Rowohlt Berlin Könyvkiadó
Berlin, 1993. december 6.
Dr. Dieter Pforte úrnak
Kulturális Ügyek Szenátusi Irodája

Kedves Pforte Úr,

immár nem először hívták föl a figyelmemet azokra a lekicsinylő kijelentésekre, amelyeket Kurucz Gyula úr, a berlini Magyar Ház igazgatója tesz néhány magyar íróval kapcsolatban. Az alkalmat ezennel a tutzingi akadémia konferenciája szolgáltatta, amelyre meghívták szerzőinket, Kertész Imrét és Nádas Pétert, Dalos Györgyöt, a Kursbuch szerzőjét, és Zsuzsanna Gahse-t is, aki többek között műfordítóként dolgozott nekünk. Kurucz Gyula ezeket a személyiségükben igencsak különböző szerzőket az összeesküvés téóriák szabálya szerint, egy dr. Susanne Heil asszonnyal, a tutzingi Evangelikus Akadémia tanulmányi vezetőjével folytatott telefonbeszélge-

tésben, nemcsak egy úgynevezett „Konrad-csoport” vagy „Konrad-iskola” tagjaként igyekezett diszkreditálni, hanem politikailag is felettebb egyoldalúnak minősítve őket, úgy ítélte, hogy egyáltalán nem alkalmasak a magyar kultúra reprezentálására. Név szerint Dalos Györgyöt és Kertész Imrét támadta meg különösen, mondván, hogy ez utóbbi mindig csupán egyetlen témáról beszél, ez pedig a Holocaust.

Egyedi esetnek, a magyarok amolyan belső csatározásának tekintve, akár el is felejtethetnék Kurucz úr kijelentéseit. Különböző okokból mégis úgy gondolom, hogy meg kell Önt ismertetnem ezzel az ügygel. Először is azért, mert Kurucz úr nemcsak a mi tapasztalataink, hanem a DAAD tapasztalatai szerint is, ismételtén föltűnik azzal, hogy éppen olyan magyar írókat igyekszik megakadályozni a nyilvános szereplésben, illetve igyekszik diszkreditálni a meghívó német intézményeknél, akiket rendszerbíráló magatartásuk miatt éveken át publikációs tilalom sújtott, miközben Kurucz úr a fordulat előtt és után hivatalos állások és méltóságok viselője volt. Másfelől Kurucz úr mindazokkal szemben, akiket támad és a Konrad-csoport tagjainak tekint, nem csupán másféle politikai nézeteket képvisel, hanem ezek a nézetek erősen antiszemita melléközöngékkel is jellemezhetőek. S hogy ez másokra is milyen csábítóan hat, azt sajnálatos módon éppen Kertész Imrének kellett megtapasztalnia a tutzingi akadémia konferenciáján. Kertész úr erre vonatkozóan tudatta velem, hogy belátható időn belül semmiféle hasonló rendezvényen nem vállal szereplést, hanem csupán a saját könyveinek felolvasására szorítkozik.

Kedves Pforte Úr, sem Ön, se én nem fogjuk tudni Kertész urat vagy másokat ilyen élményektől megkímélni. Mivel azonban a Magyar Ház a hivatalos magyar kulturális intézmények közé tartozik, s miként tudomásunk is van róla, bizonyos vállalkozásait a berlini szenátus anyagilag is támogatja, mindenképpen szükségét érzem, hogy az eseményekről tudósítsam.

Baráti üdvözléssel:
INGKE BRODERSEN
kiadóvezető

MELLÉKLETEK

Dr. Heil asszony (tutzingi akadémia) faxa
Részlet Kurucz Gyula írásából
Kertész Imre két könyve

„Ha ilyen történelmi stratégiával (és ekkora világszervezettel) rendelkező népcsoport komoly, intézményes antiszemitizmust érez, akkor minden eszköze sokszorosan megvan, hogy elhagyja a veszélyes terepet. Amíg nem érez valós fenyegetettséget, addig kitűnő diplomáciai érzékkel túlbiztosít. Tehát proporcionálisan túl sok pozíciót szerez meg, olyanokat is, ahol a gyenge minőség elleni felszólalás már antiszemitizmussá alakítható. Fenntartja a vádakat, hogy erkölcsileg gúzsba kösse a többséget. Előkészíti, megszórra a környezetet – Európát – a potenciális vádakkal, hogy megbénítsa az esetlegesen felbukkanó valós veszélyt.”

Kurucz Gyula: Üldözöttek és üldözők
(Hitel, 1990. 20.)

Művelődési és Közoktatási Minisztérium
Dr. Mádl Ferenc miniszter úrnak
1054 Budapest
Szalay u. 10/14.
Budapest, 1993. december 7.

Tisztelt Miniszter Úr,

a németországi Evangélikus Akadémia, melynek székhelye a bajorországi Tutzingban van,

„Közép-európai Dialógusok” címmel konferenciatorozatot rendez, s az idei év novemberében a magyarok és a németek kapcsolatával foglalkozott.

Német értelmiségiek ezzel a konferenciával kapcsolatban egy elég sajátos közjátékról tájékoztattak bennünket, mi pedig nem csupán kötelességünknek érezzük, hogy megosszuk önnel ezeket az információkat, hanem szükségesnek, hogy a kulturális kormányzat erre vonatkozóan némi magyarázattal is szolgáljon.

A neves svájci irodalomkritikus, dr. Eva Haldimann, röviddel a konferencia kezdete előtt kénytelen volt lemondani részvételéről, ami dr. Susanne Heil asszonyt, az Evangélikus Akadémia tanulmányi vezetőjét arra készítette, hogy a berlini Magyar Ház igazgatójához, Kurucz Gyula úrhoz forduljon tanácsért, illetve meghívja őt, tartson referátumot a konferencián dr. Eva Haldimann helyett. A Magyar Ház igazgatója, aki a konferenciáról már előzetesen tudott, nem csupán visszautasította a meghívást, de elfogadható tanácsot sem adott az akadémia tanulmányi vezetőjének a helyzet megoldására, hanem inkább politikailag elég jól behatárolható magánvéleményét fejtette ki dr. Heil asszonynak, akiben ezzel az elég kevésbé diplomatikus eljárással nem kis megütközést keltett.

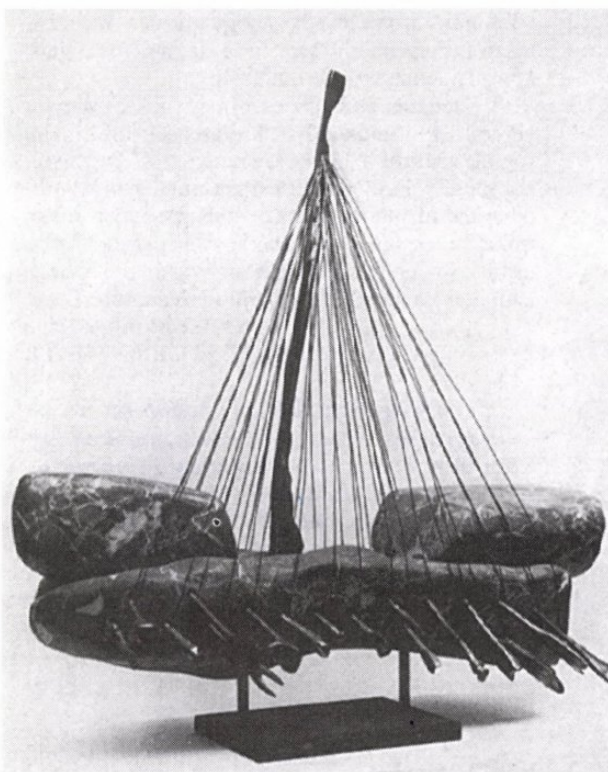
Kurucz Gyula igazgató úr szerint az Evangélikus Akadémia tanulmányi vezetője egyoldalúan választotta volna ki a magyar meghívottakat, mert Dalos György, Zsuzsanna Gahse, Kertész Imre és Ungváry Rudolf személyében olyan szerzőket hívott meg, akik Konrad Györgyöz állnának közel, s mint ilyenek, Kurucz úr véleménye szerint nem kompetensek a tárgyalt témáról beszélni, illetve országukat nem reprezentálhatják. A további szemrehányások közé tartozott, hogy Kertész Imre mindig csupán egyetlen témáról ír, Dalos György pedig igazságtalan kritikával árasztja el hazánkat.

E vélekedéssel kapcsolatban a következőket kell megállapítani:

1. A világ egyetlen demokratikus berendezkedésű országában sem számít sem a kompetencia, sem az inkompetencia kritériumának, ha valaki akár igazságos, akár igazságtalan kritikával árasztja el a saját hazáját.
2. A demokratikus berendezkedésű országokban egy irodalmi vagy tudományos konferencián a résztvevők nem az országukat, hanem saját magukat reprezentálják.
3. Akik csak egy kicsit is ismerik Kertész Imre irodalmi tevékenységét, tudják, hogy „az egyetlen téma”, amelyről ír, s amelyet Kurucz úr kevésnek tart ahhoz, hogy a szerző a német–magyar kapcsolatokról kompetens véleményt tudjon alkotni, nem más, mint a holocaust. Ha pedig valaki Kertész Imre erre vonatkozó élményeit kevesli, az legalábbis a német kultúra mértékadó körében nem fog a véleményével megértésre találni.

4. Kurucz Gyula igazgató állítása, miszerint Dalos György és Zsuzsanna Gahse, Kertész Imre és Ungváry Rudolf egyetlen politikai vagy irodalmi irányzathoz, avagy egyenesen Konrad György köréhez tartoznának, nemcsak egyszerűen nem felel meg a valóságnak, hanem mindenki, aki olvasott már szöveget ezektől a szerzőktől, nevetséges állításnak fogja ezt tartani. De úgy véljük, hogy Kurucz igazgató új feladatai közé még abban az esetben se tartozna a minősítés, ha Konrad Györgynek lenne köre, s a nevezett írók e körhöz tartoznának.

5. Az Evangélikus Akadémia tanulmányi vezetője, dr. Susanne Heil asszony biztosan azok közé tartozik, akik e szerzők szövegeit ismerik, tehát ebben a tekintetben felesleges őt elirányítani. Másfelől, a konferencia megszervezése előtt hazánkban tanulmányozta a magyar politikai és irodalmi élet kérdéseit, s feltehetően nem véletlenül hívta meg azokat, akiket meghívott. Függetlenül

Kurucz úr kijelentéseinek igazságtartalmától és hangvételétől, bizonyosan nem a Magyar Ház igazgatójának kompetenciája az Evangélikus Akadémia tanulmányi vezetőjének kompetenciáját kétségbe vonni.

6. Abban az esetben, ha a berlini Magyar Ház nem közintézmény lenne, tehát nem közpénzből tartanák fenn, hanem Kurucz Gyula úr magánvagyonából, akkor úgy vélekedhetne bármiről, ahogyan akar.

A sikeres konferencia résztvevői, német értelmiségiek, és az érintett szerzők kiadóinak körében a Magyar Ház igazgatójának vélekedése meglehetősen nagy visszatetszést keltett és erős tiltakozást váltott ki. Meggyőződésünk szerint magyar kultúr diplomáciának alapos munkát jelent majd, hogy e kijelentések negatív következményeit valamiképpen felszámolja.

Végezetül mindannyian ószintén reméljük, hogy a hivatalos magyar kultúr diplomácia nem azonosítja magát képviselőjének kijelentéseivel. Erre vonatkozóan föltétlenül várjuk Miniszter Úr választát, hiszen a mi reagálásunkat is várják azok a német értelmiségiek, akik ebben az ügyben megkerestek bennünket.

Tisztelettel

Esterházy Péter
Esterházy Péter

Pölschke F. László
Pölschke F. László

Jovánovics György
Jovánovics György

Mészoly Miklós
Mészoly Miklós

Nádas Péter
Nádas Péter

Berlin Szenátusa
Kulturális Ügyek Irodája
1993. december 10.
Ingke Brodersen asszonynak
A Rowohlt Berlin Könyvkiadó vezetőjének

Kedves Brodersen asszony,

hálás köszönetem azért az információért, melyet Kurucz úr olyan írókat illető lekcinylő véleményével kapcsolatban nyújtott, mint amilyen Kertész Imre, Nádas Péter, Dalos György vagy Konrad György. Különösen súlyossá teszi a gyalázkodást antiszemita jellege.

Örültem, hogy Heil asszony írásának másolatát is elküldte nekünk; Ingrid Krüger már korábban,

telefonon informált arról, hogy Kurucz úr hathatósan befolyásolni óhajtotta a tutzingi Evangélikus Akadémia érdemi munkáját.

A Szenátus vezetőit és irodánknak a Magyar Házzal együttműködő szakreferenseit informálni fogjuk ezekről a kínos eseményekről. Ugyanakkor megfelelő módon értesítjük minderről a berlini irodalmi intézményeket, nehogy éppen olyan írókat rekesszenek ki, akik korábban, a totalitáriusan kormányozott Magyarországon sem publikálhattak és nem léphettek föl nyilvánosan.

Baráti üdvözléssel
DR. DIETGER PFORTE

„Az elmúlt évtizedekben a zsidó származású magyarság szokatlanul nagy tömegben foglalta el a Kádár-korszak tömegtájékoztatásának kulcspozícióit. Mindig vezetőként, mindig interpretátorként, mindig kioktatón, lekezelően, hatalmi pozícióból. Legtöbbjük származásáról mit sem tudtak »fogyasztóik«.”

Kurucz Gyula: Üldözök és üldözöttek (Hitel, 1990. 20.)

Berlini Irodalmi Műhely
Berlin, 1993. december 21.
Magyar Ház
Kurucz Gyula úrnak

Tisztelt Kurucz Úr,

miután Joachim Walter azt a kérdést intézte Önhöz, vajon jelöltetné-e magát a Berlini Irodalmi Műhely 1994. január 17-én megválasztásra kerülő kuratóriumába, Ön erre készségesen vállalkozott.

A hivatalban lévő kuratórium és az elnökség egyetértésével arra kell kérem, hogy jelöltségétől lépjen vissza. Biztos vagyok benne, hogy ennek eleget tesz.

Csupán most jutottak tudomásunkra az Ön többször megismételt kijelentései, amelyek olyan szerzők ellen irányulnak, akik a mi házunkban szívesen látott és nagyrabecsült vendégek. Nadas Péter, Kertész Imre, Zsuzsanna Gahse és Dalos György írásai és a velük folytatott eszmecsere által sokoldalú képet kaphattunk a magyar kultúráról és irodalomról, politikáról és társadalomról, a magyarok reményeiről, vágyairól és gondjairól.

Zsuzsanna Gahse műfordítói tevékenysége pedig egyenesen lehetővé tette a németeknek, hogy a magyar költészet lényeges teljesítményeit megismerhessék.

Különösen megrendítettek bennünket azok a zsidó vallású polgárokat, illetve a zsidó kultúrát érintő nézetek, amelyeket Ön a „Hitel” című folyóirat 1990. október 3-i számában „Üldözöttek és üldözök” című cikkében fejtett ki.

Az Ön nézetei nemcsak munkánk szándékának mondanak ellent, hanem egyértelműen megsértik egyesületünk, kuratóriumunk és házunk szabályzatát.

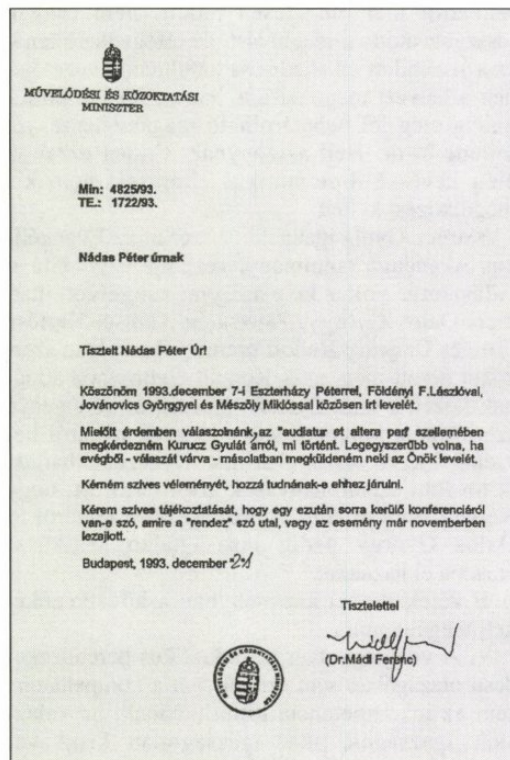
DR. THOMAS WOHLFAHRT
a Berlini Irodalmi Műhely vezetője

Schaar Erzsébet alkotása

„A hazai zsidóság» abszolút túlnyomó része nem etnikai (anyanyelv, egységes kultúra, vallás, folklór stb.) csoportba tartozik. A valóságilag, faji alapon szervezett hányad másféle védelmet, ápolást igényel. S a hadakozás nem e kisebb, világosan elkülönült réteggel folyik. Épp azzal a többséggel lüktet a befejezhetetlennek tűnő állóháború, amelyik a saját identitásával sem képes egyértelműen megbirkózni. (Például: mi ő belföldön, mi külföldön stb.) Jó oka van az elkülönülésre és az elvegyülésre is, de nincsen egységes, tisztázott álláspontja. E bizonytalanságból származik az – egymás ellen is feszülő – agresszív visszatámadások sorozata. Ezért a hadviselés nem képviselői alapon történik, hanem legalább kétszeres »képviselő-kisajátítással«.”

Kurucz Gyula: Üldözöttek és üldözök (Hitel, 1990. 20.)

Művelődési és Köznevelési Minisztérium
Dr. Mádlné Ferenc miniszter úrnak
1054 Budapest
Szalay u. 10/14.

Tisztelt Miniszter Úr,

köszönöm 1993. december 21-i levelét, melynek másolatait természetesen azonnal elküldtem Esterházy Péternek, Földényi F. Lászlónak, Jovánovics Györgynek és Mészöly Miklósnak.

Közösen kialakított véleményünk szerint a másik érintett fél, aki az „audiatur et altera pars” jegyében tényleg meghallgatásra vár, nem mi vagyunk, de nem is csak a berlini Magyar Ház igazgatója, hanem elsősorban a konferencia érintett résztvevői, Dalos György, Zsuzsanna Gahse, Kertész Imre, Ungváry Rudolf, valamint dr. Susanne Heil, a tutzingi Evangélikus Akadémia tanulmányi vezetője és Inge Brodersen, a Rowohl Verlag vezetője, tehát mindazok, akiknek a jövőtől általában tudomásunk van erről a szomorú történetről.

Mindezt azért látjuk szükségesnek hangsúlyozni, mert félok, hogy amennyiben Miniszter Úr a mi készséges hozzájárulásunk birtokában csupán a mi levelünket küldené el Kurucz Gyula úrnak, ám a mi levelünkön kívül nem rendelkezne más, első kézből származó információkkal, akkor később esetleg a mi levelünk igazságtartalma válhatna egy szerencsétlen vita tárgyává. Ez pedig nemcsak levelünk szándékának mélyesleges félreértéséhez vezetne, de az adott helyzetben célravezető se

lenne, hiszen a megtörtént bajt nem a forrásainál igekezne orvosolni.

A megtörtént baj okairól, részleteiről, összefüggéseiről és következményeiről, mindarról, amire levelünkben ki se tértünk, valószínűleg a konferencia résztvevői, vagy éppen dr. Heil asszony és Brodersen asszony adhatnának Miniszter Úrnak vagy munkatársainak olyan hiteles felvilágosítást, amely véleményének kialakításához szükséges lehetne. Mi csupán állampolgári felháborodottságunknak, adófizetői elégedetlenségünknek, és a megsértettekkel vállalt kollegiális szolidaritásunknak adtuk tanújelét, ám erősen tartanánk egy olyan szereptől, melyet Miniszter Úr szán nekünk, hiszen se az egyik fél, se a másik fél szerepét nem vállalhatjuk.

A helyzet alaposabb tisztázása érdekében, az érintettek előzetes szóbeli hozzájárulása alapján, mellékelten megküldöm Miniszter Úrnak dr. Susanne Heil asszony Inge Brodersen asszonyhoz intézett levelének másolatát, s annak a levélnek a másolatát is, amelyet Inge Brodersen asszony intézett ez ügyben Berlin városának Szenátusához. Ha ezek ismeretében Miniszter Úr még mindig szükségesnek tartja, hogy ne csak levelünk tényéről tájékoztassa Kurucz Gyula urat, hanem magát a levelet is elküldje neki, akkor ehhez készséggel hozzájárulunk. A teljes nyilvánosságtól se idegenkedünk.

Különös gondossággal tanulmányoztam előző levelünk első mondatát. A kifogásolt mondatban a különböző igeidők használata nem helytelen. A magyarok és a németek kapcsolatával foglalkozó konferenciát az idei év novemberében félreérthetetlenül megtartották.

Gombosszeg, 1993. december 30.

Tisztelettel
Nadas Péter

Kossuth rádió, Vasárnapi Újság, 1994. január 9. fél nyolc körül

Interjú a Németországban élő magyar művészettörténésszel, dr. Barla-Szabó Lászlóval. Az Interjút Lakatos Pál készítette. (A Magyar Rádió hangarchívumától megvásárolt kazetta alapján.)

(...)

Önök példái vannak arra, hogy Magyarországon élő magyarok miféle híreket hoznak nyilvánosságra hazánkról, például Németországban.

– Hát sajnos vannak. Persze, itt megint ügyelni kell az általánosításra. Sok minden pozitív és igaz – mert hiszen ez a lényeg –, a valóság és az igazság hangzik el Magyarországról, de sajnos aránytalanul sok negatívum, ami Magyarországnak, az egész országnak, valamennyi lakosának káros.

Szeretném, hogy ha példákat mondana, hiszen ön említette, hogy ne általánosítsunk.

– Igen. Boldogan mondom példákat – azaz hogy nem is olyan boldogan. Amit például elsőnek említek, ez egy szomorú példa. November 19-e és 21-e között Tutzingban, egy Evangélikus Akadémiának nevezett intézményben került sor egy konferenciára, amelynek az volt a címe, hogy „Közép-európai Dialógusok. Magyarok és németek”. Enn erre a konferenciára abban a reményben mentem el, hogy itt valóban a címnek megfelelően fog minden lezajlani. Tehát dialógus lesz, és magyarokat és németeket fognak megfelelően képviselni azok, akik ezt a konferenciát a magukénak vallják. Nos, sajnos nem így történt. Mindjárt az első nap voltak gyanús hangok, amik arra engedtek következtetni, hogy itt ez az egész meglehetősen egyoldalúan folytatódik. Ez az aggodalmam sajnos beigazolódt, és a második napon egy olyan előadást voltam kénytelen végighallgatni, amiről nem mondhatok mást, mint fölháborító volt. Ezt Ungváry Rudolf tartotta, és egyre hevesebben, egyre izgatottabban, egyre hangosabban azt fejtette ki, hogy miként lett ő egy jobboldalra kacsingató ellenzékiből – értsd alatta az állampárti diktatúra idején – a legutóbbi évi három, három és fél év alatt liberális bolsevikká. Az előadás során kiragadott idézeteket

vetített föl, elmondta, hogy Magyarországon nincs sajtószabadság, tombol a nacionalizmus és az antiszemitizmus. Nos hát, énnekem ezekből a dolgokból elegendő van, mert ez nem igaz, ez egy teljesen egyoldalú beállítottság, és aki ezt terjeszti, hangosan, rafináltan, az hazájának okoz kárt.

Őn levelezésben áll a Süddeutsche Zeitunggal is, most már nagyon régóta.

– Ez egy olyan dolog, hogy én időnként, amikor nagyon fölhaborodom a Magyarországról megjelent válótlanságok kapcsán, amit sajnálatos módon, ezeket megint csak azt mondom, nagyon egyoldalú... többségükben nagyon egyoldalú információkat magyar illetőségű újságíró adja...

Kire gondolsz?

– Hát én nem gondolok, ez egy tény, Weyer Bélának hívják az illetőt, és ő a Süddeutsche Zeitung budapesti tudósítója, és amikor a dolgok már túllépnek bizonyos határokat, akkor megpróbálok olvasói levélben válaszolni. Megírni lehet őket, de kevésbé közlik őket, és így nehéz dolog ez a „nagykövet”-sors.

Ebben az újságban, amit az imént említettünk, hogyan szólnak hazánkról?

– A beállítás, a tendencia az, ami nagyon zavaró, mert az negatív. Na most, természetesen, amikor egy országban vagy akárhol valóban kritizálható és egyértelműen negatív, hovatovább antidemokratikus dolgok történnek, azt igenis kötelessége bármilyen írástudónak és felelősséggel bírónak észrevételezni – nem erről van szó. Itt arról van szó, amit már említettem: az egyoldalúságról. Az egyoldalúan negatív beállításról, ami előtt én értetlenül állok, mert ennek egyszerűen nincs értelme.

Mi most azért is találkoztunk, mert a Vasárnapi Újság az elmúlt héten bemutatta a ZDF televízióban elhangzott, a Pesti Hírlapban magyar formában, fordításban megjelent interjú teljes szövegét. Nevezetesen, amikor többek között Konrád György, **Eörsi István**, Bánó András nyilatkozott a közszolgálati német televízióknak. Őn felhívtam engem, és azt mondta: kiegészíteni valójában van.

– Itt két olyan momentum volt, amit én nagyon határozottan aláhúznék. Az egyik az, hogy ez a műsor egyértelműen bepiszkította néhány miniszterelnökünk, Antall József emlékét. Ugyanis a temetése előtti estén sugározták azt a műsort, aminek a keretét tulajdonképpen ő adta oly módon, hogy az első név, ami elhangzott, az Antall József neve volt, és utána elkezdődött az előbb már említett, teljesen egyoldalú, kifejezetten rágalmozó és történelemhamisító, sőt, ebben az esetben továbbmegyek és keményebben fogalmazok: nemzetgyalázó tárgyalása a témának. Azt hiszem, hogy azt nem kell bizonyítani, hogy egy olyan megállapítás, amikor Horthy Miklóst fasisztának minősítik, és még ráadásul a német televízióban hangzik el, hogy az ő, az egykori fasiszta felelős a magyarországi zsidók deportálásáért, ez egy abszurdum, és természetesen durva rágalom, valamint történelemhamisítás.

De Ön már a bevezetővel sem értett egyet. Amikor is a német televízió Aspekté című műsorában beharangozták, hogy Magyarországról szólnak.

– Ez sajnos egy nagyon negatív dolog volt. Igyekszem pontosan idézni. Az hangzott el, hogy a „független újságírást Magyarországon el akarják hallgattatni, a neofasiszták ismét előretörnek”. Természetesen egyik sem igaz, de hogy itt miféle neofasiszták ismételt előretöréséről volt szó, az előttem rejtélyes. Ez az egész dolog annyira gusztustalan volt, ízléstelen volt, az igazságtalanságokon és a válótlanságokon, rágalmakon túl, hogy ez már valóban érett arra, hogy itt valami más, ellenreakció is történjen.

Ellenreakció alatt esetleg azt érti, hogy Magyarországnak esetleg tiltakoznia kellene hivatalosan, hogy egy német közszolgálati televízióban imígyen mutattak bennünket.

– Bizony kellene. Ugyanis nagyon sok helyen elhangzik az, hogy milyen jók a jelenlegi magas szintű magyar–német kapcsolatok. Ez egy megnyugtató dolog. Csak egyet nem szabad elfelejteni: kormányok jönnek és hatalmasok mindig jönnek és mennek. A félrevezetett tömeg, a félrevezetett egyének viszont maradnak. Na most, mivel

ittén a miniszterelnök személyéről, nemzeti szimbólumokról volt szó, himnuszról,... mert hiszen az is közben, furcsa módon mindig vissza-visszatért, különösen akkor, amikor Horthy fasisztának minősítették... ezek túllépnek azokon a határokon, hogy ellencikkkel és olvasói levelekkel kellene reagálni. Én mint magánember úgy ítélem meg, hogy bizony itten elkélne egy hivatalos, esetleg a Külügyminisztériumból kiinduló tiltakozás.

Pro memoria

Február tizennyolcadikán, a déli órákban, telefonon hívott gombosszegi lakásomon Kurucz Gyula, a berlini Magyar Ház igazgatója. A beszélgetés mintegy harmincöt percig tartott, közben nem készítettem jegyzetet, s így csupán a beszélgetés lényegét tudom visszaidézni.

Véleménye szerint én egy sötét ügybe hagytam magam belelátni. Lényegében egy ellene indított kampányról van szó. Tevékenysége éppen arra irányult, hogy az otthon zajló politikai örületet távol tartsa a berlini Magyar Háztól, de úgy látszik, hogy valakinek éppen ez nem tetszett. Három éve napi tizenhat órát dolgozik, a gyerekeit is alig látja, s nincsen miért szegyenkeznie. Elég, ha valaki megnézi a Magyar Ház programját, és látni fogja, hogy a teljes magyar kulturális élet képviselve van. Tekintélyt szerzett a Magyar Háznak Berlinben. S ha Kertész Imre munkássága ellen bármiféle kifogása lenne, akkor bizonyára nem hívta volna meg, hogy náluk mutassa be megjelent könyvét. Ezt pedig Brodersen asszonynak, aki most leantiszemitázza őt, jól kéne tudnia. Engem is meghívott, s nem az ő hibájából nem jött létre a rendezvény.

Most kapta meg a minisztertől ötünk levelét, és ösztönösen nyúlt a telefonhoz, hogy fölhívjon. Amióta ez a mocskos ügy zajlik, életének legnehezebb napjait éli át. Mindabból, amit Heil asszony, Brodersen asszony állít róla, és mások itt Berlinben is terjesztenek, semmi nem igaz. És igazán sajnálja, hogy olyan emberek, mint Mészöly Miklós vagy én, felültünk ennek. Másiklönben ezekkel a borzalmas rágalmozókkal sok eredményt nem is érnek el. A szenátussal változatlanul teljesen problémátlan a kapcsolata, biztosították róla, hogy nem olyan embernek ismerték meg eddig, ahogyan őt ezek a híresztelések beállítják. A Literaturwerkstattnál pedig egyenesen visszakoztak, mert időközben belátták, hogy antidemokratikusan jártak el vele szemben. Elnézését kérték, biztosították róla, hogy nem ilyen tapasztalatokat szereztek róla, s felszólították, hogy két év múlva, amikor majd ismét tisztújításra kerül sor, föltétlenül jelöltesse újra magát a kuratóriumba.

Mindezek ellenére valami rettenetes dolog mégis ráragadt. De azoknak, akik ezt az egészet csinálják, biztosan az a céljuk. Mert mit csinálhat? Mondjon le, és engedje át a terepet azoknak a bármilyen politikai meggyőződésű szélsőségeseknek, akiknek éppen ez a kiegyensúlyozott munka nem tetszett? Egy barátja, a berlini Művészeti Akadémiáról azt tanácsolta neki, hogy ne foglalkozzon semmivel, dolgozzon úgy tovább, ahogy eddig dolgozott, mintha mi sem történt volna. Ne vegyen tudomást ezekről a támadásokról. És ő is azt hiszi, hogy ez az egyetlen megoldás, valószínűleg ezt fogja választani.

Megkérdeztem tőle, hogy amennyiben valóban egy minden alapot nélkülöző rágalomról van szó, akkor nem gondolt-e a legkézenfekvőbb megoldásra? Konzultált-e jogással? Hiszen valószínű, hogy egy ilyen esetre is kell lennie valamiféle jogi megoldásnak. Hangsúlyoztam, hogy én az ő állításával szemben éppen olyan jóhiszemű vagyok, miként Heil asszony állításával szemben is, de nincsen eszkööm az igazság kiderítésére, és nem is dolgom. Erre azonban ő nem gondolt, válaszolta, és nem is akar gondolni ilyesmire, mert éppen

azt szeretné elkerülni, hogy a Magyar Háznak ártson. Két lehetősége van. Vagy lemond, s akkor hiába dolgozott ennyi éven át, mert átengedi a terepet az örült szélsőségeseknek, vagy nem vesz tudomást semmiről, de akkor azzal kell számolnia, hogy ez a rettenetes rágalom ráragadt.

A hosszú beszélgetés alatt, emlékezetem szerint háromszor igyekeztem visszatérni a feltételezett rágalom mibenlétéhez, s kíváncsi voltam arra is, hogy vajon Heil asszonyt milyen érdek fűzhet ahhoz, hogy őt megrágalmazza. Ebben a konkrét kérdésben azonban nem sikerült előbbre jutnunk. Kurucz Gyula szerint ugyanis Heil asszony egyetlen állításának sincsen semmiféle alapja. Még annak a lehetőségét is kizárta, hogy Heil asszony valamiféle nem nyelvi, de terminológiai bizonytalanság miatt valamit félreérthetett volna. Akkori telefonbeszélgetésük különben is, a lehető legbarátságosabb hangvételű volt, s megállapodtak a későbbi együttműködésben.

– Olyan dolgokat, amelyeket az ő szájába adnak, felnőtt ember Európában nem mond, s ő nem is mondott ilyen dolgokat.

– Haldimann Éva, Ungváry Rudolf és az én nevem el sem hangzott az akkori beszélgetésükben. Arról pedig, hogy Ungváry részt vesz a konferencián, nem tudott.

– Még Zsuzsanna Gahse-val is szembe akarják állítani, holott vele kapcsolatban csupán annyit mondott, amit mindenki tud, miszerint Gahse nem magyar író, hanem német író, és a magyar irodalom kiváló fordítója.

– Kertész Imrénnek pedig nem hányt a szemére, hogy a holocaust lenne az egyetlen témája, hanem azt mondta vele kapcsolatban, hogy ő csupán egyetlen színt képvisel a magyar irodalomban. Mert nem a meghívottak ellen volt kifogása, hanem azt mondta, hogy ennél gazdagabb a magyar kultúra palettája. Ha Kertész Imre ellen bármi kifogása lenne, akkor biztosan nem hívta volna meg, hogy a Magyar Házban mutassa be a könyvét, és ez meg is történt, tehát utólag nem lehet kétségbe vonni.

– Dalos Györgyöt azonban tényleg nem hívná meg a Magyar Házba, mert azt már tényleg nem veszi be az ő gyomra se, ahogy Magyarországról nyilatkozik.

– Csupán azért nem tudott eleget tenni Heil asszony meghívásának, és azért nem tudott elmenni Tutzingba, mert ugyanakkor a Magyar Házban is volt egy rendezvényük a nacionalizmusról. Ezt most úgy akarják beállítani, mintha ő rendezett volna egy ellenkonferenciát, holott mindenki tudja, hogy egy ilyen rendezést legalább fél évvel előbb kell elkezdeni. Ráadásul arról se vesznek tudomást, akik ilyesmit terjesztenek, hogy ez a konferencia éppen a nacionalizmus bírálatával foglalkozott.

– Tudomása szerint a tutzingi konferencián kitört egy botrány s ezután vették rá Heil asszonyt, hogy írja le a telefonbeszélgetésüket. A két dolog között kapcsolatot teremtettek, s így csináltak ügyet belőle. Éppen úgy, ahogy Kertész a rádiónyilatkozatában két olyan dolog között, aminek nincsen egymáshoz semmi köze.

A továbbiakban arra az elítélhetően hagyott kérdésre is megkíséreltem választ kapni, hogy ebben a Heil asszonnal folytatott telefonbeszélgetésben, vajon a meghívottakat valóban a Konrád-csoport tagjainak nevezte-e Kurucz Gyula. A kérdésre semmiféle választ nem kaptam, Kurucz azonnal másról beszélt, vagy nem értette meg a kérdésemet.

A miniszterhez írott levelünk arra a lehetőségre épül, hogy a dr. Susanne Heil emlékeztetőjében leírtak megfelelnek a valóságnak. Ebben a telefonbeszélgetésben viszont nem indulhattam ki másból, mint ennek a feltételezésnek az ellenkezőjéből. Beszéltünk, tehát abból a jóhiszemű feltételezésből kellett kiindulnom, hogy mindaz, amit Kurucz Gyula állít, megfelel a valóságnak.

Így azonban elég rövid idő alatt világossá vált, hogy ebben a beszélgetésben nem megyünk egymással semmire. Van két, egymással szögesen ellentétes állítás, s nekem nem áll módomban ellenőrizni egyik állítás igazságtartalmát sem. A beszélgetés végére, egyetlen kérdésben mégis valamiféle viszonylagos eredményre jutottunk. Kurucz Gyula elismerte, hogy a Hítelben (1990. okt. 3.) megjelent cikke, amely különben a beszélgetés ideje alatt többször szóba került, valóban megnehezíti most a helyzetét, hiszen olyan összefüggések teremthetők, amelyek szerinte minden alapot nélkülöznek. Ő nem antiszemita. Cikkében is csak tisztázni szeretett volna valamit, de akkor a Spiró áttételes válaszában kívül nem is érkezett semmiféle reakció. Most előbányásszák, lefordítják németre és így akarják ezt is fölhasználni ellene. És erre a cikkekre most azt mondja, hogy tényleg vitatható. Sajnálja, hogy megírta. Ez az egyetlen pont az egész ügyben, amelyben tényleg hibásnak érzi magát. Am gondoljam meg, hogy ezt a cikket ő négy évvel ezelőtt, egy egészen más helyzetben írta.

Gombosszeg, 1994. február 20.

N. P.

Pro memoria II.

A február tizennyolcadiki telefonbeszélgetés után, azt hiszem, hogy természetes és megbocsátható módon, nem tudtam megszabadulni attól a gondolattól, hogy tévedtem, amikor hitelt adtam dr. Susanne Heil állításainak, s Kurucz Gyula névén valóban olyan véten, mint ahogyan azt állítja.

A telefonbeszélgetésben egyébként is megköszöntem Kurucz Gyulának, hogy felhívott, hiszen az előlegezett bizalmat illik viszonzni, s ígéretet tettem arra, hogy a magam részéről ismét végig gondolom, illetve a lehetőségeim szerint végigjárrom az egész ügyet.

Ezek a lehetőségek persze igen korlátozottak, hiszen nem vagyok Kurucz Gyula hivatali felettese, nem vagyok vizsgálóbíró és még nyomozó sem, legfeljebb adófizető, aki világosan szeretné látni, hogy mire fordítják a pénzét. Ezt Kurucz Gyulának is elmondtam. A telefonbeszélgetés után viszont morális kérdésként merült föl, hogy valamiként mégis a végére járjak annak, hogy kinek lehet hinni ebben az ügyben, illetve én kinek tudok hinni.

A dr. Susanne Heil kontra Kurucz Gyula szálon nem lett volna érdemes újra elindulni, hiszen a két ellentétes állítással legfeljebb egy bíróság tudna valamit kezdeni. Több mint egyhetes mérlegelési idő után egyetlen olyan kérdéses pontot találtam, amelyet a saját eszközeimmel is tisztázhatok. Február huszonnyolcadikán végül is egy nagy lélegzetet vettem, és felhívtam telefonon Ingke Brodersent, a Rowohl Verlag vezetőjét, s megkérdeztem tőle, van-e tudomása arról, miszerint Berlin Szenátusa, illetve a Literaturwerkstatt időközben megváltoztatták volna Kurucz Gyulával szemben elfoglalt álláspontjukat.

Brodersen asszony a kérdésre azt válaszolta,

hogy erről nincsen tudomása, nem tart valószínűnek egy ilyen változást. Ami a Szenátust illeti, igen könnyű lesz ellenőrizni a dolgot, csupán azt kell majd megnézni, hogy miként osztották el a pénzeket. Ami pedig a Literaturwerkstatt állítólagos bocsánatkérését illeti, annak utána fog nézni.

Március másodikán, a késő délutáni órákban felhívott telefonon dr. Thomas Wohlfahrt, a Literaturwerkstatt vezetője, s a következőket mondta el:

– Kurucz Gyula írt neki egy elég durva hangvételű levelet, amelyre ő nem válaszolt.

– Egy idő után Kurucz felhívta őt telefonon is, elmondta, hogy dr. Heil állításai nem felelnek meg a valóságnak, és szabályosan kikönyörgött, illetve kikényszerített belőle egy személyes találkozást, amelybe ő elég kényszeredetten ment bele.

– Ezen a személyes találkozáson éppen úgy nem vonta vissza a döntésüket, mint a telefonbeszélgetésük alkalmával sem. Ezt már csak azért se tehette, mert ez egy testület döntése volt, s ezért ilyesmihez nem is lett volna joga.

– Értelemszerűen nem mondhatta azt sem, hogy testületi döntésük antidemokratikus lett volna, hiszen semmiféle olyan tényről nem tudnak, ami indokoltá tenné véleményük megváltoztatását.

– Semmilyen formában nem kért elnézést Kurucz Gyulától, s amennyiben a Szenátus változtatta volna meg időközben a véleményét, akkor azt kötelességszerűen a tudomásukra hozták volna, de nem hoztak semmit a tudomásukra, tehát időközben nem történt semmi.

– Azért sem ajánlhatta volna Kurucz Gyulának, hogy két év múltán ismét jelöltesse magát a kuratóriumba, mert a kuratóriumot háromévenként választják újra, s neki testületi döntés hiányában nincsen is joga ilyen javaslatot tenni senkinek. Ilyen értelmű testületi döntés pedig nem született.

– Mindazzal szemben, amit Kurucz úr állít, ő csupán azt ajánlotta Kurucz úrnak, hogy az érintett szerzőkkel próbálja mielőbb tisztázni a helyzetét. Mást nem mondott, és nem ajánlott.

Még ezek után sem éreztem szükségletlennek, hogy feltegyek dr. Wohlfahrt úrnak egy ellenőrző kérdést. Megkérdeztem, nem lehetséges-e, hogy az ő tudtán kívül, valamelyik munkatársa beszélt volna ilyen értelemben Kurucz Gyulával. Ezt a lehetőséget azonban dr. Wohlfahrt a lehető leghatározottabban visszautasította, s mint lehetetlen, kizárta.

Abból azért mégsem indulhatok ki, hogy Kurucz Gyula környezetében hirtelen gombamódra szaporodni kezdenek Németországban az olyan tekintélyes és felelős emberek, akik meggondolatlanul és kapásból hazudnak. Ezért a magam részéről azt a súlyos kérdést, hogy vajon az ügy megítélésében nem tévedtem-e, lezártnak tekintem.

Gombosszeg, 1994. március 5.

N. P.

Művelődési és Közoktatási Minisztérium
Dr. Mádl Ferenc miniszter úrnak
1054 Budapest,
Szalay u. 10/14.
Budapest, 1994. április 15.

Tisztelt Miniszter Úr,

1993. december 7-én levélben fordultunk Ön-höz, amelyben felhívtuk figyelmét a berlini Magyar Ház igazgatójának különös vélekedéseire, s ezek várhatóan kellemetlen kultúrdiplomáciai következményeire. Levelünkre Ön 1993. december 21-én néhány sorban reagált; kérte, adjuk hozzájárulásunkat ahhoz, hogy levelünk másolatát elküldje Kurucz Gyula úrnak, és ígéretet tett, hogy levelünkre érdemben is válaszolni fog. Egy 1993. december 30-án keltezett levélben kifejtettük sorraival kapcsolatos álláspontunkat, hozzájárulásunkat adtuk a levél továbbításához, s mellékelünk két német nyelvű hivatalos levelet, melyek félelmeink alaposágát igazolták.

Azóta három hónap telt el.

Ennyi idő múltán írásban tartjuk szükségesnek megállapítani, hogy Miniszter Úr levelünkre nem válaszolt. S ennyi idő múltán – a törvények ismeretében – immár nemcsak Miniszter Úr, illetve munkatársainak sajnálatos feledékenységére gyanakszunk, hanem azt a kellemetlen feltételezést is megkockáztatjuk, hogy Miniszter Úr nem is kíván a levelünkre válaszolni.

Válaszának hiányát válasznak tekintjük. A továbbiakban ennek megfelelő lépéseket teszünk.

Tisztelettel:

Estherházy Péter

Estherházy Péter

Földényi F. László

Földényi F. László

Jovánovics György

Jovánovics György

Mészoly Miklós

Mészoly Miklós

Nádas Péter

Nádas Péter

MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI
MINISZTER

Min. 4825/93.

Estherházy Péter, Dr. Földényi F. László,
Jovánovics György, Mészoly Miklós és
Nádas Péter uraknak,

Tisztelt Uraim!

Köszönöm április 15-én kelt levelüket. Korábban azért nem válaszoltam, mert Kurucz Gyula február 28-án arról tájékoztatót, hogy Nádas Péter úrral tisztázta a tutzingi Evangélikus Akadémia novemberi rendezvényével kapcsolatos félreértéseket. Az ügyről írott levele azt valószínűsít, hogy félreértés történt. Bízom benne, hogy a mondottak után Önök is így látják a dolgot.

Budapest, 1994. május 2.

Tisztelettel:

Mádl Ferenc

F

Az Új Bekezdés Művészeti Egyesület 1994. július 20–25. között Miskolcon rendezi meg a

Fiatal Írók III. Országos Fesztiválját.

A fesztivál részvételi díja 5000 Ft/fő, mely magában foglalja a szállást, a teljes ellátást és a programokon való ingyenes részvételt.

A rendezvényen szakmai konferenciák, kötetbemutatók, ismeretterjesztő előadások, képzőművészeti kiállítás; színjátszó csoportok, koncertek várják a résztvevőket és az érdeklődőket.

A fesztivál szakmai és szabadidős programjait szervezők várják – elsősorban – a pályakezdő fiatal írónemzedék képviselőinek jelentkezését, és a bármilyen művészeti ágban bemutatkozni kívánó egyének vagy közösségek bemutatkozó sorait, az alábbi címen: Új Bekezdés, 3510 Miskolc, Pf. 620. [Esti órákban telefonon is: (46) 370-733.]

A jelentkezéshez egy saját névre megcímezett és felbélyegzett válaszborítékot mellékelni kell.